

Gazdasági Havi Tájékoztató

2016. január

A közfoglalkoztatottak munkaerő-piaci helyzete

A GVI 2015 őszen végzett adatfelvételt rövidtávú munkaerő-piaci kutatásához, amelynek keretein belül a közfoglalkoztatottakkal kapcsolatos kérdéseket is feltettünk a megkeresett cégeknek. A vállalatok nagy része nem került kapcsolatba közmunkásokkal, illetve a közmunkaprogramokkal. Amelyek igen, azok többségében negatívan értékelik az üzleti helyzetükre gyakorolt hatást. Sokkal többen állítják, hogy alkalmaznának volt közfoglalkoztatottat, mint ahányan valóban megtették ezt 2015-ben, ami a munkaerőpiac nem megfelelő működését is jelezheti.

Az adatfelvétel

2015. szeptember 4-e és október 16-a között ismét sor került a Nemzetgazdasági Minisztérium és az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) együttműködésében a versenyszektor rövidtávú gazdasági kilátásait előrejelző, és munkaerő-piaci döntéseit felmérő vállalati empirikus vizsgálatra. Ennek keretében 7112 vállalatot kerestünk meg kérdőívünkkel.

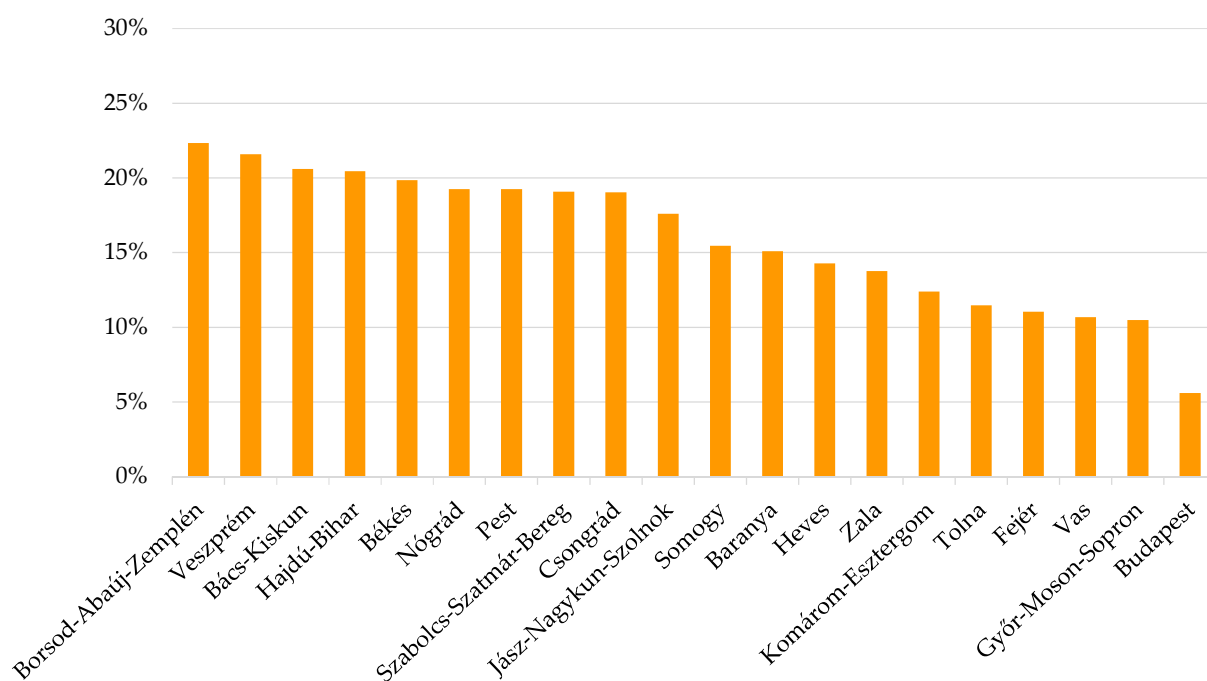
Az adatok

A válaszadók 15%-a állította, hogy alkalmazott volt közfoglalkoztatottat 2015-ben, túlnyomó többségük (85%) azonban nemleges választ adott. A korábbi közfoglalkoztatottak legtöbbször egyszerű erdészeti, vadászati és halászati foglalkozású, illetve egyszerű ipari foglalkozású munkakört tölthettek be.

A felmérés során a közfoglalkoztatottakkal kapcsolatos kérdéseket is feltettünk a válaszadóknak. Ezek arra vonatkoztak, hogy az adott vállalat 2015-ben alkalmazott-e, illetve a jövőben alkalmazna-e olyan munkavállalót, aki korábban közfoglalkoztatottként dolgozott, valamint hogy a közfoglalkoztatási programok befolyásolták-e a cég üzleti helyzetét.

Ágazat szerinti bontásban feltűnő, hogy a mezőgazdasági cégek a teljes átlagnál nagyobb, 25%-os arányban választották, hogy alkalmaztak korábbi közmunkást. Területi bontásban alacsony (6%-os) aránnyal rendelkezik Budapest, és az átlagnál valamivel magasabbal (22%) Borsod-Abaúj-Zemplén megye.

Azon cégek aránya, akik alkalmaztak volt közfoglalkoztatottat 2015-ben

Forrás: GVI

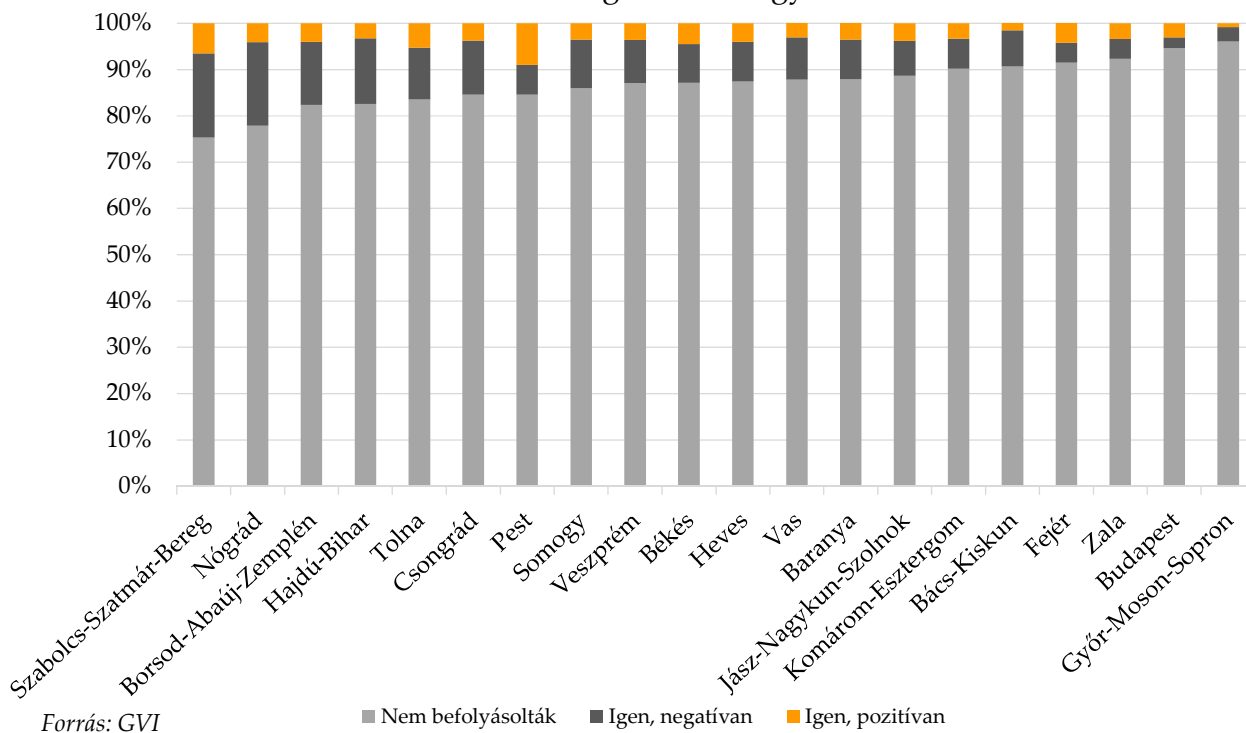
A válaszolók 53%-a állította, hogy alkalmazna volt közfoglalkoztatottat. 27% válaszolta, hogy csak abban az esetben tenné ezt, ha kedvezményrel foglalkoztathatná őket, és 20%-os arányban választották, hogy nem alkalmaznának korábbi közmunkást.

A gazdasági ágazatok közül az iparban és a vendéglátásban alkalmaznak legszívesebben volt közfoglalkoztatottakat, míg az építőiparban és a kereskedelemben volt a legnagyobb (24-24%) az elutasító válaszok aránya. Békés és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben a teljes sokasági aránynál jóval kisebb (rendre 8%, illetve 10%) azok aránya, akik nem alkalmaznának volt közfoglalkoztatottakat.

Az érvényes választ adó cégek túlnyomó többsége (88%) úgy látja, hogy üzleti helyzetét

nem befolyásolták a közfoglalkoztatási programok. 8%-uk állította, hogy a közmunkaprogramok negatívan hatottak, és csak 4%-uk látja úgy, hogy azok pozitív hatást gyakoroltak a vállalatukra. A pozitív vagy negatív hatást észlelők 60%-a jelezte, hogy nem talált megfelelő munkaerőt a közfoglalkoztatás elszívó hatása miatt, 30%-uk viszont azt emelte ki, hogy a közfoglalkoztatottak alkalmazása gyakorolt hatást a vállalatára. A válaszadók 24%-a tartja konkurenciának a közfoglalkoztatást, és 16%-uk jelezte, hogy a jobb munkavállalók megtartása érdekében bért kellett emelnie. Az egyéb válaszok között legtöbbször a fizetőképes kereslet növekedése, illetve a közmunka versenyromboló és demoralizáló hatása fordult elő.

Befolyásolták-e a közmunkaprogramok a cégek üzleti helyzetét? A válaszok megoszlása megyénként

A mezőgazdasági cégek a teljes mintánál derűsebben ítélték meg a kérdést: 9%-uk vélte úgy, hogy a közfoglalkoztatási programok pozitívan befolyásolták az üzleti helyzetüket. Az iparban tevékenykedők adták a legnagyobb arányban negatív választ: 12%-uk jelezte, hogy rájuk nézve károsak voltak a közmunkaprogramok. A leginkább semleges ágazatok a kereskedelem és a szállítás-raktározás voltak, mindkét esetben a válaszolók 92%-a állította, hogy a közfoglalkoztatási programok az ő cégükre nem gyakoroltak hatást.

Következtetések

Az adatok alapján elmondható, hogy a versenyszférában működő vállalatok nagy részét nem érintették a közfoglalkoztatási programok (nem alkalmaztak volt közmunkást, és nem gondolják, hogy a közmunkaprogramok befolyásolták volna

Területi bontásban kiugró, hogy Nógrád és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében is a válaszadók 18%-a szerint gyakoroltak negatív hatást cégükre a közfoglalkoztatási programok. Szabolcs-Szatmár-Bereg megye ugyanakkor a második legnagyobb aránnyal (7%) rendelkezik a pozitív hatást kiemelők tekintetében is. Ez utóbbi Pest megyében a legmagasabb (9%).

üzleti helyzetüket). Mivel a közfoglalkoztatottak száma és aránya kapcsolatban áll a területi elhelyezkedéssel (észak-keletről délnyugat felé haladva csökken), feltételeztük, hogy ez az adatokban is meg fog jelenni. Ez azonban csak mérsékelten, inkább csak a szélsőségek tekintetében teljesült.

Ágazatok szerint a mezőgazdasági és az ipari cégek kerültek leginkább kapcsolatba közfoglalkoztatottakkal és a közmunka-programokkal. Előbbiek ezt inkább pozitívan, utóbbiak inkább negatívan értékelték.

A válaszadók 80%-a elvben nem zárkózott el a volt közfoglalkoztatottak alkalmazásától, de csak 15%-uk tette ezt meg a valóságban. Ugyanakkor akik alkalmaztak 2015-ben volt közmunkást, azoknak 75%-a válaszolta, hogy

új munkaerő-felvétel esetén kedvezmény nélkül is alkalmazna korábban közfoglalkoztatottként dolgozó személyt – tehát nekik valószínűleg jó tapasztalatuk volt a volt közmunkásokkal. Ez alapján valószínűnek tűnik, hogy a közfoglalkoztatottakat nem csak az esetleg elégtelen munkavállalói képességeik akadályozzák meg az elhelyezkedésben, hanem az is, hogy a munkaerőpiac nem működik megfelelően.

Brazília kettős válságban

Komoly visszaesés várható Latin-Amerika legnagyobb gazdaságában 2015-re és 2016-ra is. A jegybanki alapkamat a világ legmagasabbjai közt van, kétszámjegyű az infláció, a GDP-arányos államháztartási hiány pedig ötszörösére nőtt az elmúlt öt évben. A problémák kialakulásáért a kedvezőtlen világgazdasági helyzet mellett az elmúlt kormányzati ciklus költséges gazdaságpolitikája felelős. A megoldást hátráltatja a törvényhozás megosztottsága, valamint legfelsőbb körökig nyúló Petrobras-botrány nyomán kialakuló politikai válság.

A válság felé menetelő ország

Brazília gazdasága a 2014-es stagnálás után 2015-ben az előrejelzések szerint 3,7%-kal zsugorodott, idén 2,5%-os visszaesésre számíthatunk. 14,25%-os alapkamat mellett 2015-ben több mint 10% volt az infláció. Ez 2016-ban valószínűleg csökkenni fog, de nem a gazdasági stabilitás, hanem a fogyasztás visszaesése miatt. Az államháztartási hiány elérte a GDP 10%-át, Brazília államadóssága

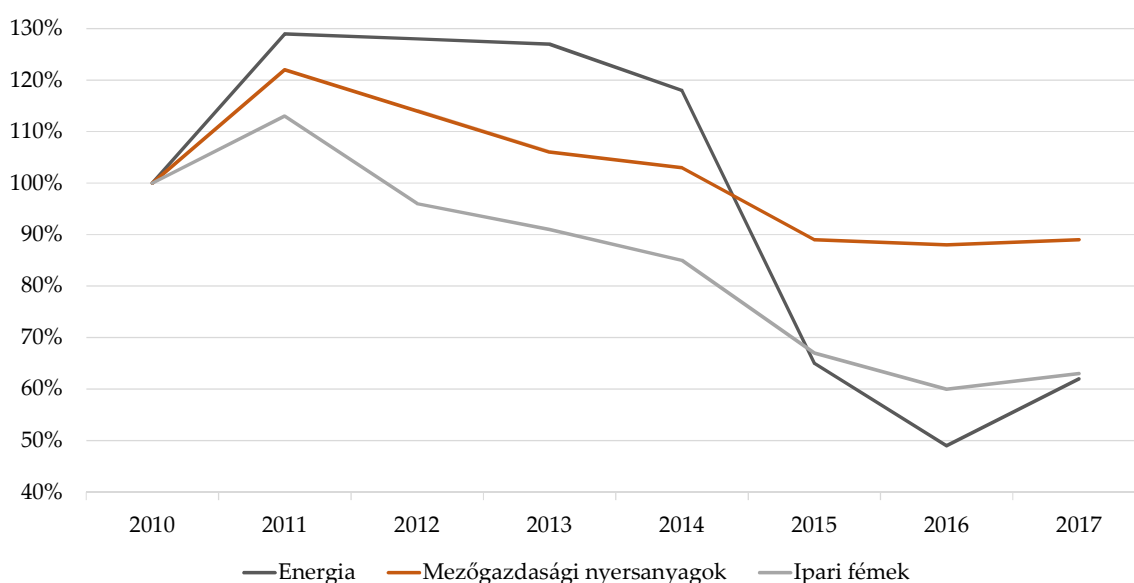
pedig a GDP 70%-ára rúg. A munkanélküliségi ráta 2015-ben 8%-ra emelkedett. Ezek a számok mind azt mutatják, hogy Brazília komoly válság felé közeledik. 2015 második felében a Standard & Poor's és a Fitch is befektetésre nem ajánlott kategóriába sorolta az országot. Mindeközben nagy teherként nehezedik a brazil gazdaságra a 2016-os, Rio de Janeiróban rendezendő nyári olimpiai játékok költsége.

Előzmények

A kialakult helyzet egyik oka a Brazília számára kedvezőtlen világgazdasági helyzet. A nyersanyagok világszerte mélyrepülésben van: a Világbank három nyersanyagárindexe (energia, ipari fémek, mezőgazdasági nyersanyagok) 2011 óta átlagosan 45%-kal csökkent. Brazília gazdasága erősen exportorientált, és a kivitel 46%-át nyersanyagok teszik ki, így ez az áresés jelentősen lassítja a

növekedést. Súlyos problémákat idéznek elő a kínai gazdasági zavarok is, mivel Kína Brazília legfontosabb külkereskedelmi partnere. A két ország között zajló kereskedelem értéke 2000 és 2013 között 2-ről 83 milliárd dollárra nőtt, a brazil export közel egyötöde Kínába irányul. A kínai kereslet csökkenése így szintén érzékenyen érinti a brazil gazdaságot.

A nyersanyagok világpiaci árának alakulása (2010 = 100%)

Forrás: Világbank

A bajok másik oka Dilma Rousseff elnökasszony előző kormányának túlköltekezése. Bár a nyugdíjkorhatár igen alacsony (nőknél 50, férfiaknál 55 év), jelentős nyugdíjemeléseket hajtottak végre: Brazíliában ma a GDP 12%-át teszik ki a nyugdíjterhek.

Kiút a bajból

A megoldást nehezíti, hogy Brazíliának politikai válsággal is szembe kell néznie. A Petrobras nevű, többségében állami tulajdonú olajipari óriásvállalattal kapcsolatban 2014 vége óta folyik korrupciós nyomozás. Az ügynek komoly gazdasági hatásai is vannak (a cég beruházásainak visszafogása miatt 2%-os GDP-csökkenéssel számoltak), ám a politikai következmények még súlyosabbak. A szálak a legfelső politikai körökig vezettek, közvetve maga Rousseff elnök is érintett. A botrány következtében a kormányzat gyakorlatilag működésképtelenné vált, és a társadalmi elégedetlenség is egyre nő.

Emellett számos iparágban vezettek be kevésbé produktív adókedvezményeket, amiknek köszönhetően számottevő visszaesés következett be az adóbevételekben. Az államháztartási hiány 2010-ben még csak 2% volt, innen emelkedett 10%-ra 2015-re.

Eközben az elnökasszony és pártja azzal próbálja kezelni a helyzetet, hogy több milliárd dollárnyi adósságot fizettek vissza állami bankoknak és pénzintézeteknek. Az elképzelés szerint ez a pénz hitelként kiáramlana a piacokra, így fenntartható lenne a fogyasztás szintje, és megelőzhető az üzleti szféra zsugorodása is. A hitelezés bővítését azonban hátráltatja az alapkamat folyamatos emelkedése, amire szükség van az infláció megfékezése érdekében. A kormány lépése a stabilitás látszata helyett inkább aggodalmat keltett, ugyanis az előző ciklus felelőtlen költekezésére emlékeztet. A sokak által valódi megoldásnak tartott megszorító intézkedések

megvalósításához azonban az erősen megosztott Kongresszus komoly támogatására lenne szükség, arról nem is beszélve, hogy a kormányzó Munkáspárt is elutasítja az ilyen

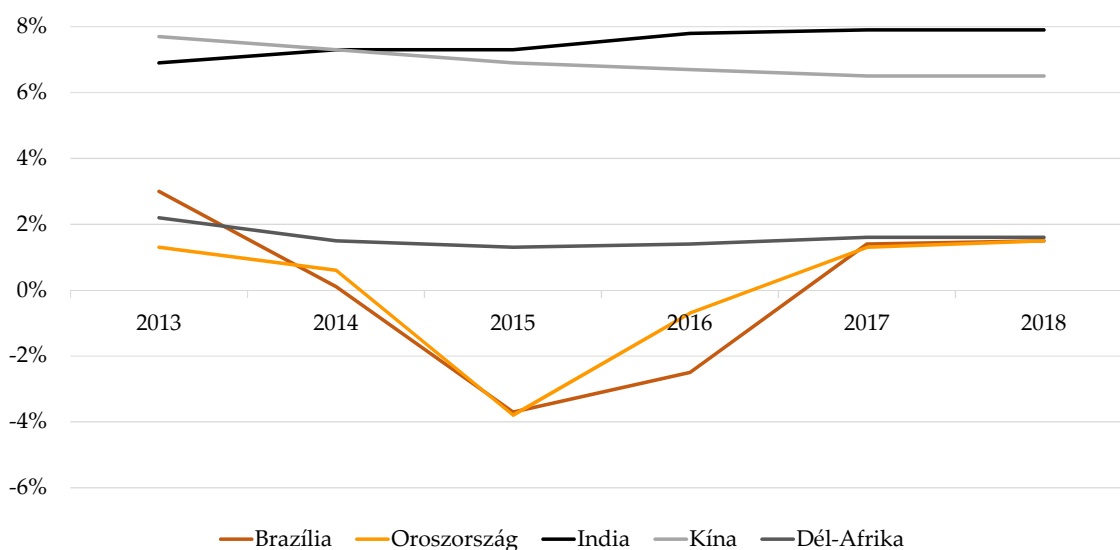
Nem csak Brazília gyengékedik

A legnagyobb feltörekvő gazdaságokat magába foglaló BRICS országcsoport többi tagja is válságtüneteket mutat. A Világbank előrejelzése szerint Brazíliahoz hasonlóan Oroszország gazdasága is zsugorodni fog 2016-ban. Kínával és Dél-Afrikával kapcsolatban lassuló növekedést prognosztizálnak, egyedül Indiában várható érdemi gyorsulás. A

tervezeteket. Az előrejelzések ezért borúlátóak Brazíliával kapcsolatban, bár az államcsődöt nem tartják valószínűnek.

felsorolt országok gyengékedése a fejlett gazdaságokra is érezhető hatást gyakorolna. A Világbank ugyanakkor azt a scenáriót sem tartja kizártnak, hogy a BRICS-államok gazdasági növekedésének lelassulása globális tőkepiaci zavarokkal essen egybe – ez 1 százalékpont körüli lassulást okozhatna a világgazdaság növekedésében.

A reál GDP-növekedés előrejelzése a BRICS-országokban

Forrás: Világbank

Források:

<http://www.economist.com/news/briefing/21684778-former-star-emerging-world-faces-lost-decade-irredeemable>

<http://www.economist.com/news/leaders/21684779-disaster-looms-latin-americas-biggest-economy-brazils-fall>

http://www.portfolio.hu/gazdasag/szaz_eve_nem_volt_ekkor_bajban_brazilia.225028.html

http://kitekinto.hu/latin-amerika/2016/01/07/brazilia_a_hitelezes_bvitese_nem_segit_a_gazdasagi_problemaikon/

http://kitekinto.hu/latin-amerika/2016/01/20/petrobras_a_brazil_elnok_szemelye_is_erintett_lehet_a_korrupcios_botrolyban/

<http://www.tradingeconomics.com/brazil/exports>

<http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/GEP/GEP2016a/Global-Economic-Prospect-2016-January-2016-Spillers-amid-weak-growth.pdf>

<http://www.reuters.com/article/us-brazil-economy-credit-idUSKBN0UK2KD20160106>

Nemzetközi tendenciák

A termelési, fogyasztási és foglalkoztatási helyzet alakulása egyes, nemzetközileg fontos gazdaságokban, összehasonlítva a szakértői várakozásokkal és a megelőző időszakokkal

		Vonatkozási időszak	Tényadat	Várakozások	Előző időszak
Németország	Munkanélküliség változása (ezer fő)	(Nov)	-13	-5	-7
	Feldolgozóipari beszerzési menedzser index	(Dec)	53	53	52.9
	Ifo üzleti bizalmi index ¹	(Jan)	107,3		108,7
Franciaország	INSEE üzleti bizalmi index ²	(Jan)	102		101
USA	Alkalmazásban állók számának változása (mezőgazdaság nélkül, ezer fő)	(Nov)	211	200	298
	Kiskereskedelmi forgalom, havi változás	(Nov)	0.20%	0.30%	0.10%
	Philadelphia Fed termelési index	(Dec)	-5.9	1.5	1.9
Kína	Ipari termelési volumen, éves változás	(Nov)	6.20%	5.60%	5.60%

¹ <http://www.cesifo-group.de/ifoHome.html>

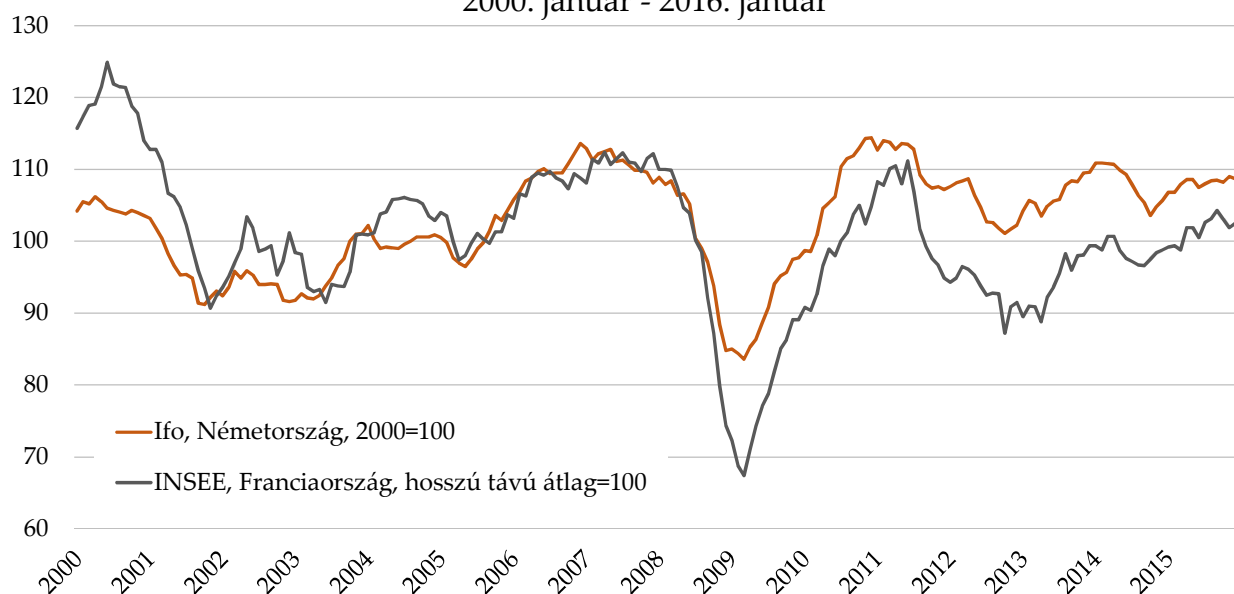
² <http://www.insee.fr/en/themes/indicateur.asp?id=105>

A többi adat forrása: <http://worldeconomiccalendar.com>

Az előrejelzésekhez képest nagyobb csökkenés következett be a német munkanélküliek számában novemberben. Az Ifo üzleti bizalmi indexe azonban csökkent januárban. Az amerikai munkaerőpiac szintén jól teljesít: a vártnál is jobban emelkedett az alkalmazásban állók száma. A Philadelphia Fed termelési indexének decemberi értéke azonban messze elmaradt mind a novemberi szinttől, mind az előzetes várakozásoktól. A kínai termelési volumen 2014 novemberéhez képest a vártnál nagyobb mértékben nőtt.

Üzleti bizalmi indexek alakulása hosszú távon

Az üzleti bizalom megítélése Németországban és Franciaországban, az Ifo és az INSEE vállalati konjunktúra-felmérései alapján, 2000. január - 2016. január

Forrás: www.cesifo.de, www.insee.fr

Kapcsolat

Cím: MKIK GVI

1034 Budapest, Bécsi út 120.

Tel: 235-05-84

Fax: 235-07-13

e-mail: gvi@gvi.hu

Internet: <http://www.gvi.hu>

Készítette:

Limbek Zsófia, elemző, MKIK GVI

Türei Gergely, elemző, MKIK GVI

Kompaktor Emília

Kutatásvezető:

Tóth István János, tudományos főmunkatárs, MTA KRTK KTI,

ügyvezető, MKIK GVI

e-mail: tothij@econ.core.hu

Publikáció esetén kérjük, hogy elemzésünkre az alábbiak szerint hivatkozzon:

MKIK GVI: Gazdasági Havi Tájékoztató,

2016 január, Budapest,

2016-02-01